

”מדדי הרצליה” 2003

**מאזן החוסן והביטחון הלאומי
מימד כמותי האזרחי**

כנס הרצליה

דצמבר 2003

מרכז הצוות

פרופ' רפי מלניק - המרכז הבינתחומי הרצליה

חברי הצוות

גב' לאה אחדות - המוסד לביטוח לאומי

ד"ר מישל סטרבצ'ינסקי - בנק ישראל

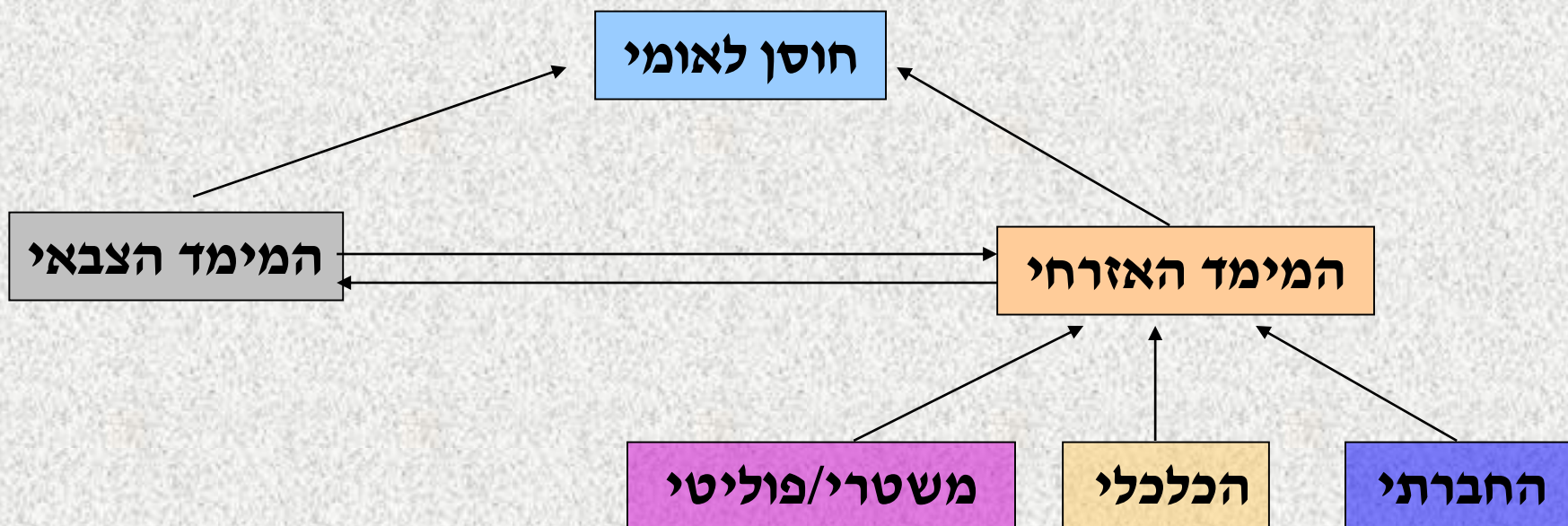
ד"ר זלמן שיפר - המועצה לביטחון לאומי

מר טומי שטיינר - המרכז הבינתחומי הרצליה

ד"ר עופר צלרמאייר – הקריה האקדמית קרית אונו

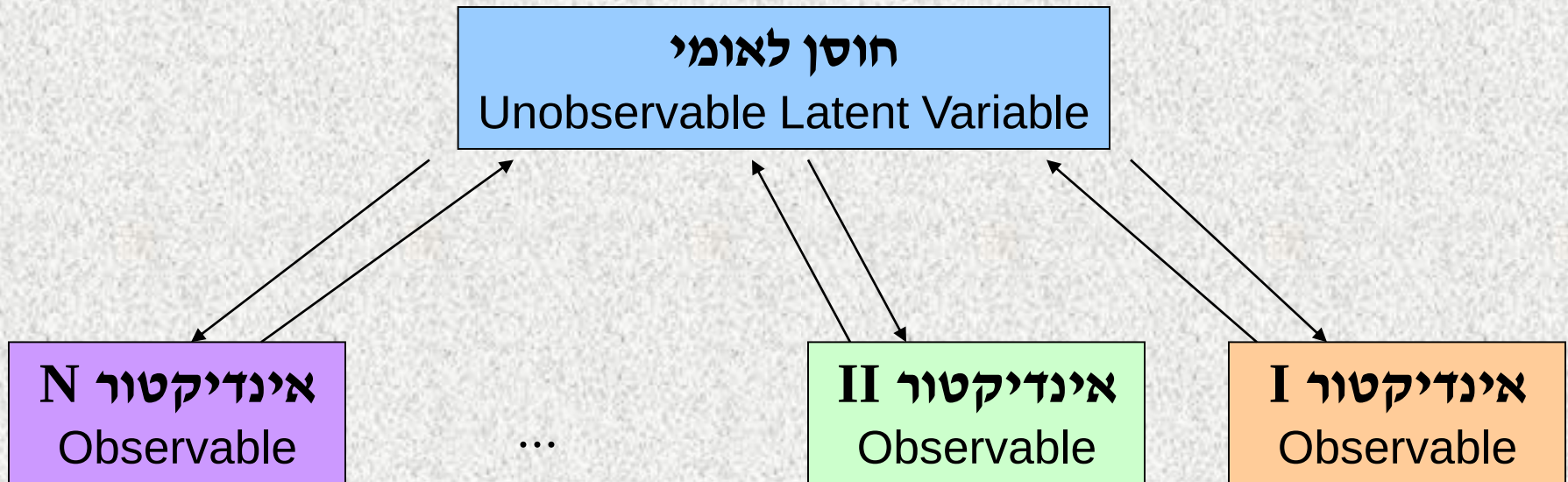
אנו מודים לעזרה המחקרית של רפאלה כהן ומיכל טל מהמוסד לביטוח לאומי, של ליאור כלפון ושרון גרנות מהמרכז הבינתחומי הרצליה.

הממדים של החוסן הלאומי

גישת האינדיקטורים הרובים

Multiple Indicators Approach

- N האינדיקטורים, הניתנים למדידה, משפיעים ומושפעים מהחוסן הלאומי שהוא משתנה לטנטי, בלתי נצפה
- קיומם של אינדיקטורים מרובים מאפשר לנו (בהנחות מסוימות) לכמת את החוסן
- אנו מגדירים (מודדים) את האינדיקטורים כך שעלייתם פירושה שיפור בחוסן

שיפורים במדדי הרצליה 2003

1. שקלול האינדיקטורים של המדדים על פי הערכות מומחים בתחומים השונים
(נשלחו 240 שאלונים והתקבלו 64 תשובות – 27% שיעור הענות)
2. פירוק של מדד הפיתוח האנושי של האו"ם לשלושה רכיביו : בריאות, חינוך ורמת חיים.
3. תוספת של משתנים בינלאומיים למימד המשטרי/פוליטי : שגרירות מאומנות, בריתות והשתתפות בארגונים בינלאומיים.

האינדקס הכלכליים (החשיבות היחסית)

1. תוצר לנפש במחירי PPP (16%).
2. תוצר המקומי הגולמי במחירי PPP (15%).
3. אבטלה (15%).
4. מדד טכנולוגיה, אחוז היצוא המתוחכם מסך היצוא (11%).
5. החוב הציבורי (11%).
6. אינפלציה (11%).
7. גירעון בחשבון השוטף (11%).
8. יתרות מט"ח (10%).

האינדקס הטורים החברתיים (החשיבות היחסית)

1. עוני (14%).
2. אי שוויון (12%).
3. מדד הפיתוח האנושי - חינוך (11%).
4. שיעור האבטלה הכרוני (11%).
5. מדד הפיתוח האנושי - בריאות (10%).
6. שיעור ההשתתפות של נשים (10%).
7. שיעור ההשתתפות של גברים (10%).
8. מדד הפיתוח האנושי - רמת חיים (9%).
9. שיעור אוכלוסייה מעל גיל 65 (7%).
10. שיעור אוכלוסייה מתחת לגיל 15 (7%).

האינדקס משטריים/פוליטיים (החשיבות היחסית)

1. יציבות פוליטית (Political stability) (11%).
2. דמוקרטיה (Democracy) (10%).
3. שמירת חוק (Rule of law) (10%).
4. זכויות פוליטיות (Political rights) (9%).
5. חירויות אזרחיות (Civil liberties) (9%).
6. פיקוח על שחיתות (Control of corruption) (8%).
7. טיב הרגולציה (Quality of regulation) (8%).
8. יעילות שלטונית (Efficiency of government) (8%).
9. ייצוגיות ואחריות (Voice and accountability) (8%).
10. בריתות (Alliances) (6%).
11. השתתפות בארגונים בינלאומיים (membership in International Organizations) (6%).
12. שגרירויות מאומנות (Hosted Embassies) (5%).

המדגם

- נבנה פנל נתונים של 31 מדינות על פני זמן.
- המדגם כולל את :
 - ישראל.
 - 26 מדינות OECD.
 - 4 מדינות האזור : איראן, ירדן, מצרים, סוריה.
- נתונים מ-1990 ועד 2002.
- הנתונים הכלכליים של ישראל עד 2003.

מקורות לנתונים כלכליים

מקורות עיקריים

1. World Bank
2. IMF - World Economic Outlook
3. OECD economic outlook
4. הלשכה המרכזית לסטטיסטיקה

מקורות משניים

1. IFS קרן המטבע הבינלאומי
2. Economist Intelligence Unit-Iran
3. בנק ישראל ובנקים מרכזיים של מדינות שונות
4. אחרים

מקורות לנתונים חברתיים

מקורות עיקריים

1. UN and OECD

2. Luxembourg Income Study

3. הלשכה המרכזית לסטטיסטיקה

4. Human Development Reports

מקורות משניים

1. OECD, Labor Market Statistics Data LFS by sex

2. CIA

3. National Tobacco Information Online System

4. Statistical, Economic and Social Research and
Training Center for Islamic Countries

5. World Bank

6. Eurostat Data, Indicators of the 20 NewCronos

מקורות לנתונים פוליטיים

מקורות עיקריים

- World Bank .1
- Freedom House .2
- Polity IV Project .3
- A.T. Kearny - Foreign Policy Magazine .4
- Europe Yearbook .5
- Treaties and Alliances of the World .6

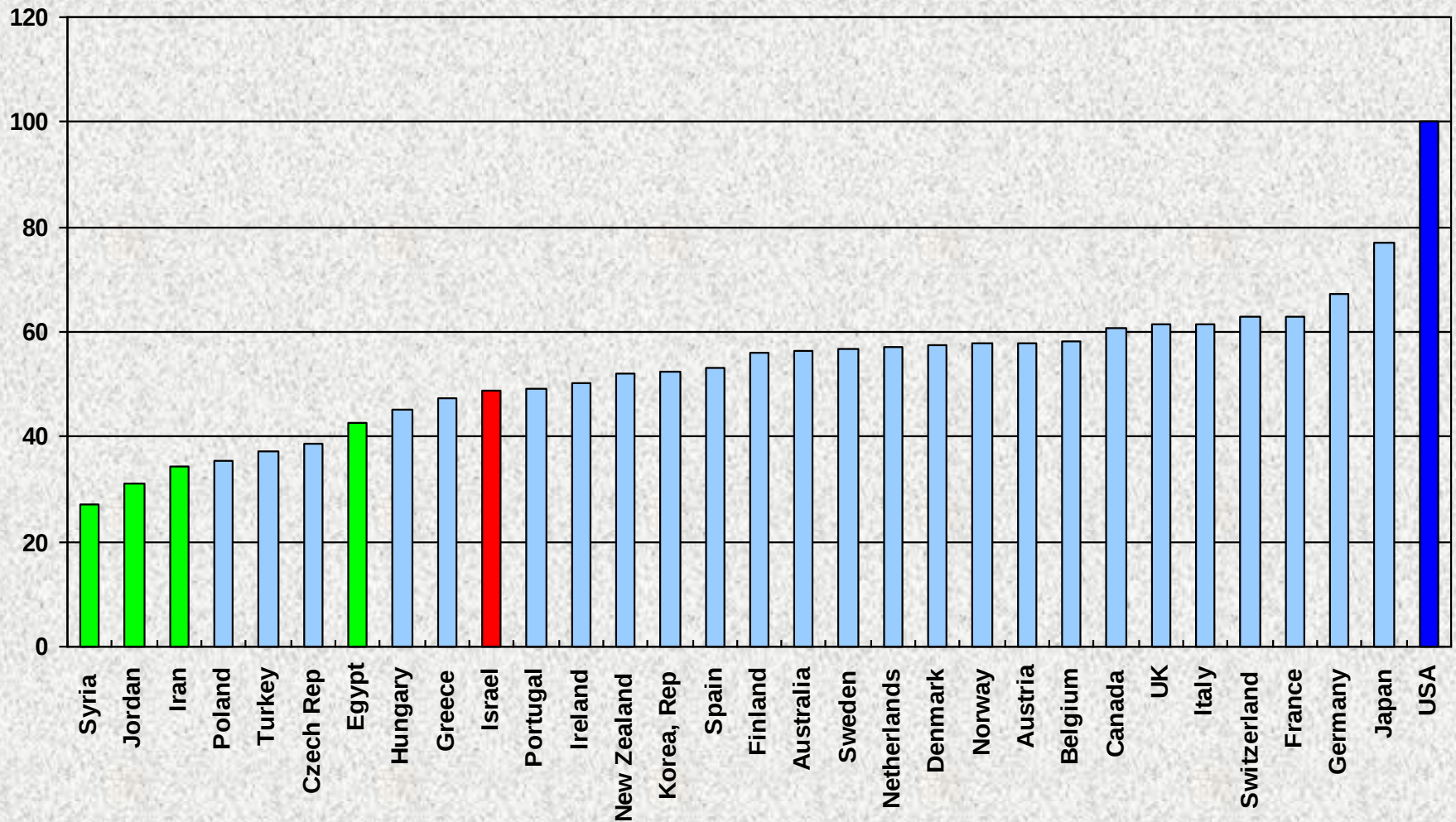
המתודולוגיה

- יצירת בסיס התחלתי להשוואה לכל מימד.
- מדידה באחוזים.
- המשתנים נמדדים בשיעורי שינוי או בשינויים אם הם מוגדרים מראש באחוזים.
- יצירת ממוצע משוקלל שנתי על פי משקלות שהתקבלו מהערכות של מומחים.
- צבירה שנתית.

”מדדי הרצליה” 2003

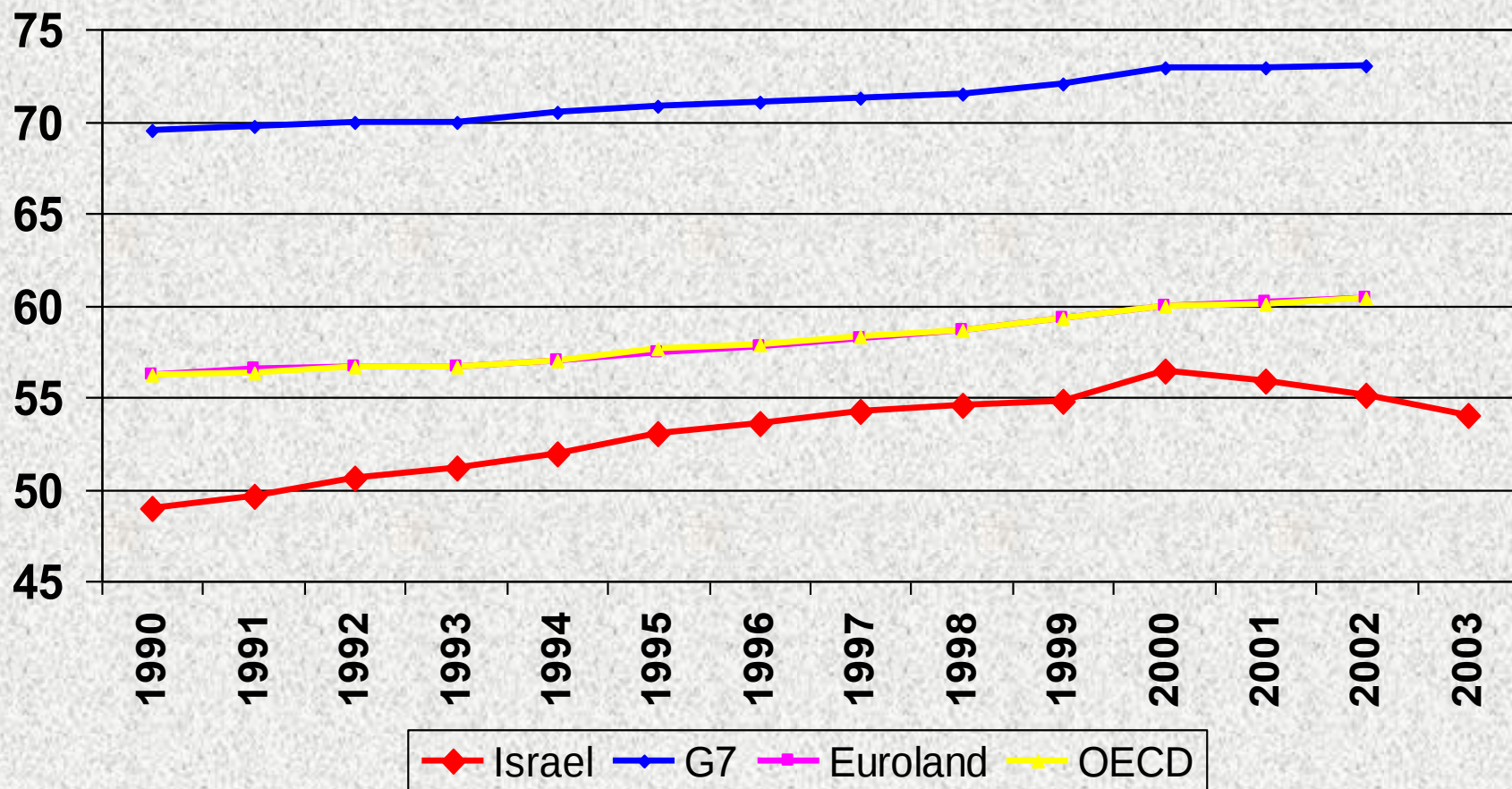
תוצאות

בסיס כלכלי | 1990

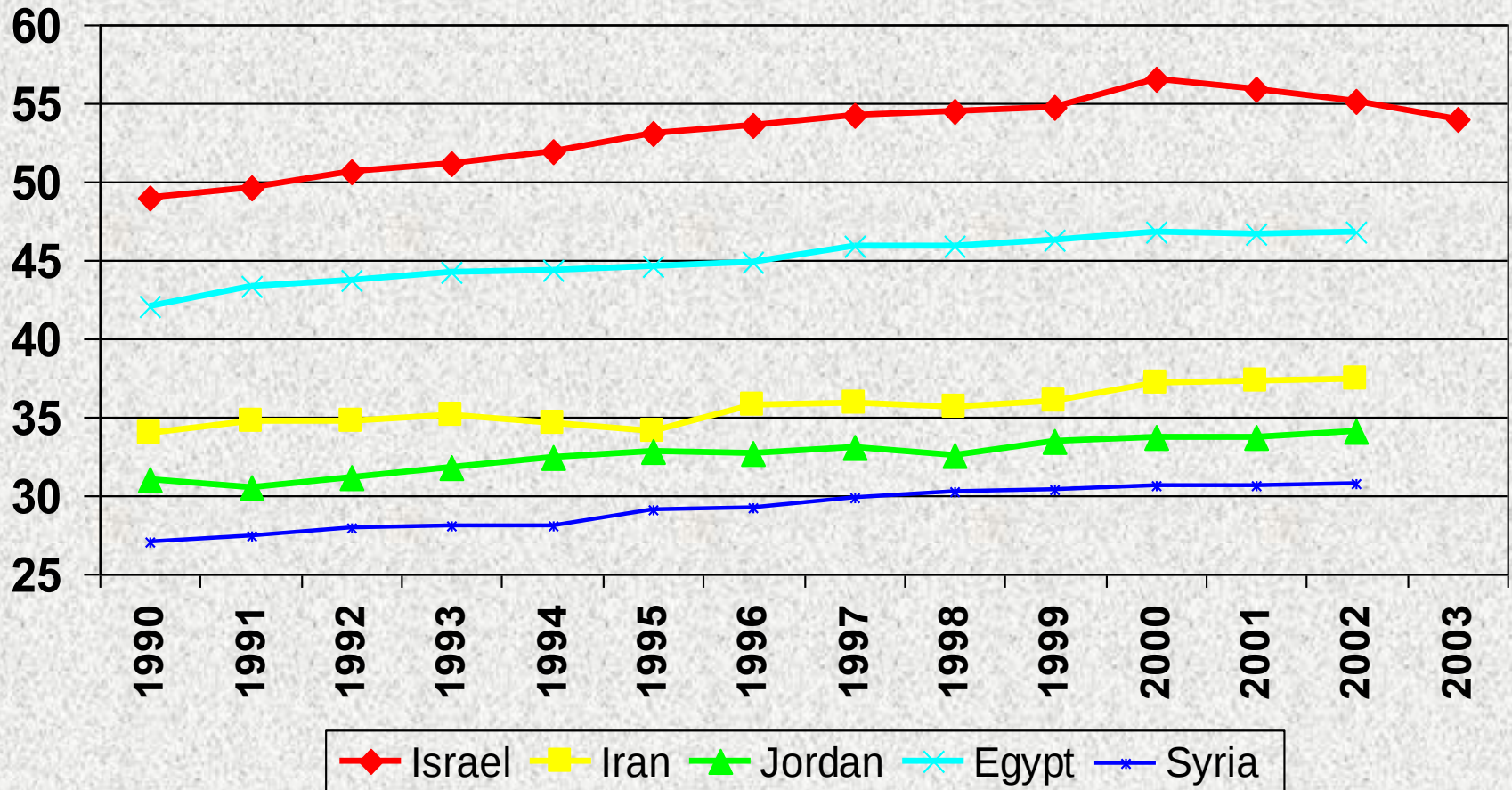
התפתחות המימד הכלכלי

ישראל והמדינות המפותחות

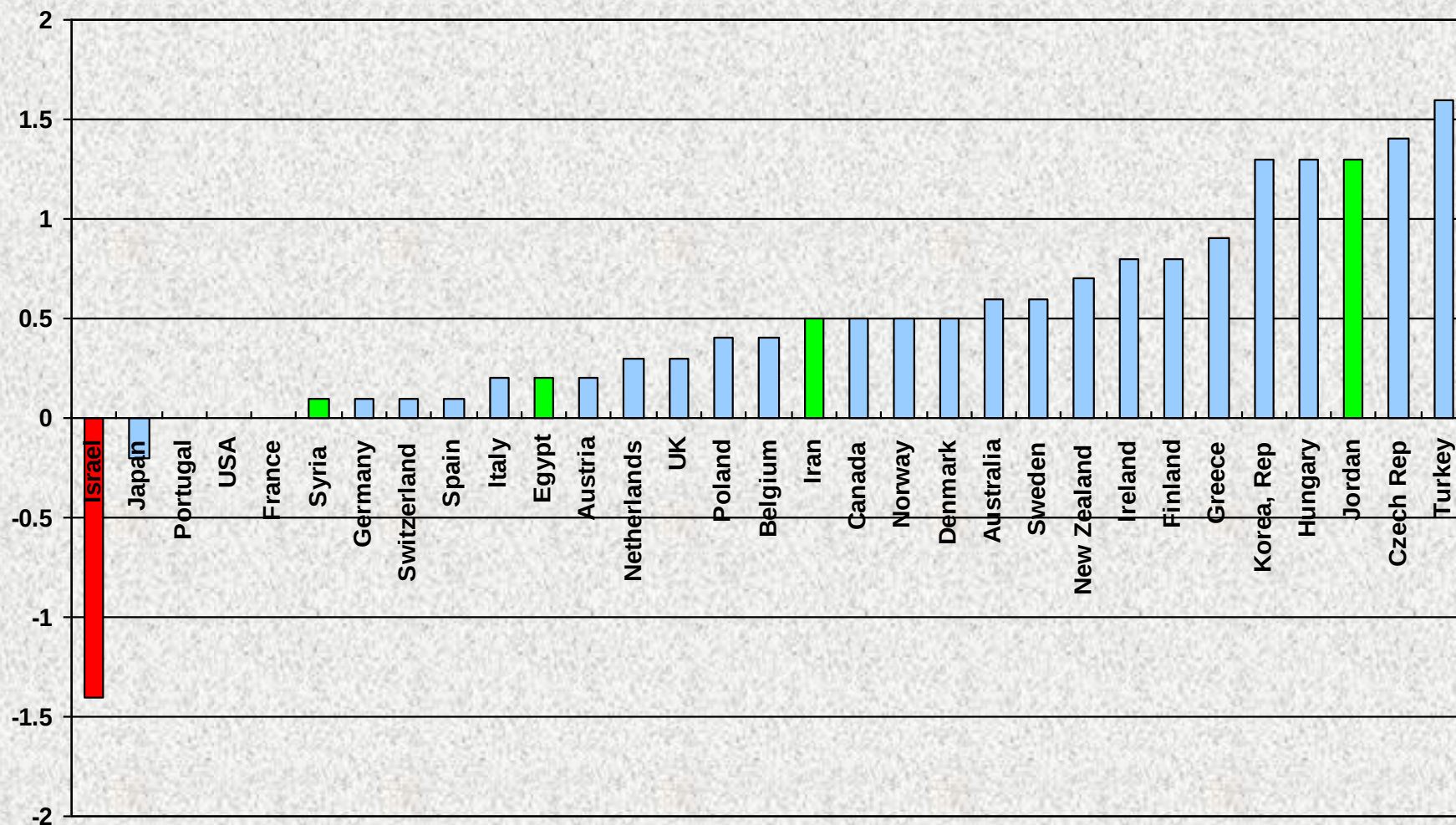

התפתחות המימד הכלכלי

ישראל ומדינות האזור

השינוי השולי במימד הכלכלי | 2001-2002

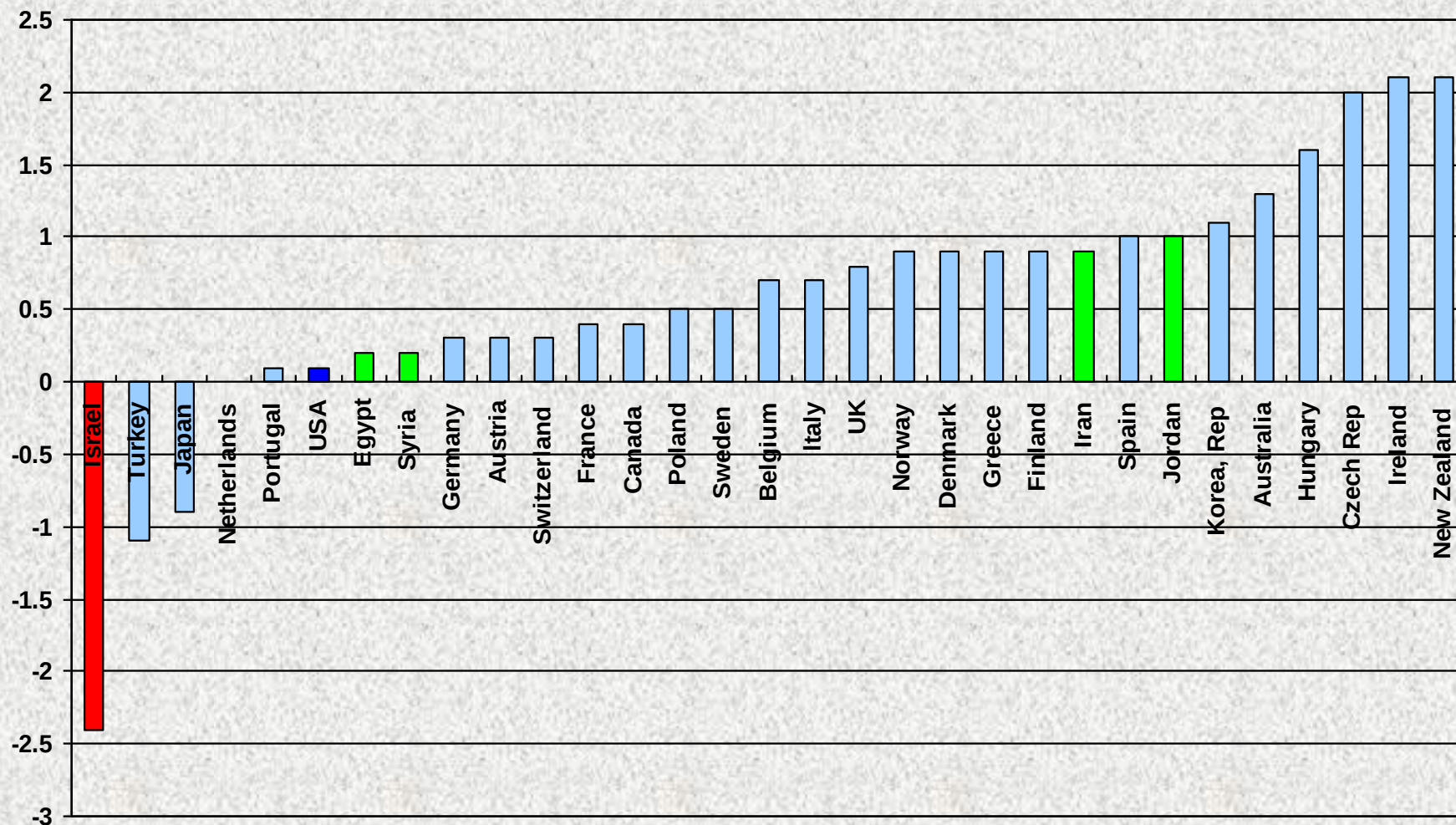

דצמבר 2003

פרופ' רפי מלניק - המרכז הבינתחומי הרצליה

השינוי מתחילת המשבר במימד הכלכלי

2000-2002

התפתחות המימד הכלכלי 1990-2002

1990

1	USA	100
2	Japan	75
3	Germany	67
4	Switzerland	63
5	France	62
6	Italy	62
7	UK	61
8	Canada	60
9	Netherlands	58
10	Denmark	58
11	Austria	58
12	Norway	57
13	Belgium	57
14	Finland	56
15	Sweden	56
16	Australia	56
17	Spain	54
18	New Zealand	51
19	Korea, Rep	51
20	Ireland	50
21	Portugal	49
22	Israel	49
23	Greece	47
24	Hungary	45
25	Egypt	42
26	Czech Rep	38
27	Turkey	37
28	Poland	36
29	Iran	34
30	Jordan	31
31	Syria	27

דצמבר 2003

2000

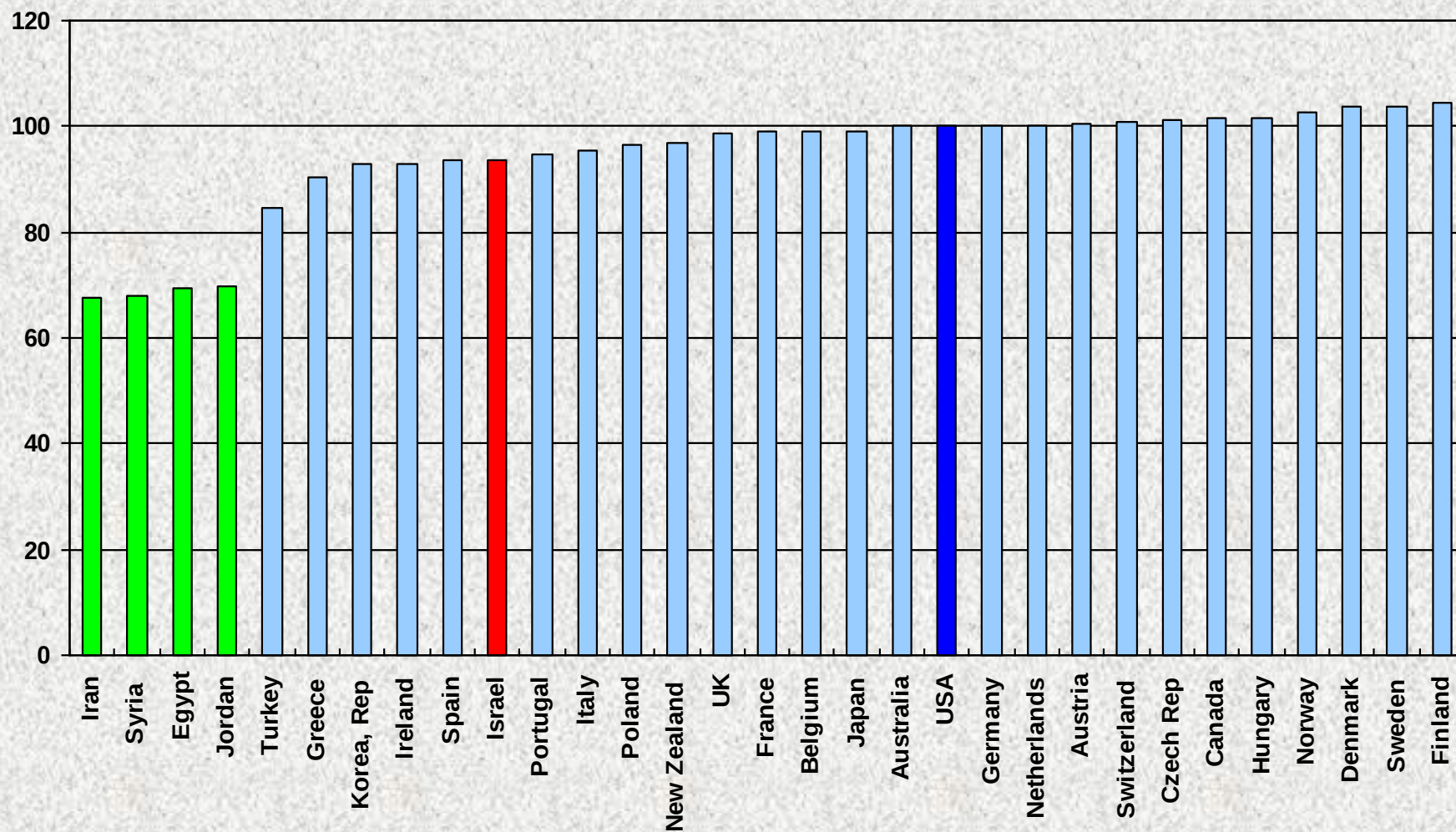
1	USA	106.7
2	Japan	76.2
3	Germany	69.6
4	UK	65.0
5	France	64.7
6	Italy	64.3
7	Switzerland	64.2
8	Canada	63.5
9	Netherlands	63.5
10	Denmark	62.1
11	Norway	61.5
12	Austria	60.8
13	Belgium	60.6
14	Australia	59.7
15	Ireland	59.1
16	Finland	58.6
17	Sweden	58.5
18	Korea, Rep	57.5
19	Israel	56.5
20	Spain	56.3
21	New Zealand	55.1
22	Portugal	52.7
23	Greece	50.4
24	Hungary	49.1
25	Egypt	46.7
26	Czech Rep	40.5
27	Poland	40.0
28	Turkey	39.2
29	Iran	37.1
30	Jordan	33.8
31	Syria	30.7

2002

1	USA	106.8
2	Japan	75.5
3	Germany	69.8
4	UK	65.5
5	France	64.9
6	Italy	64.8
7	Switzerland	64.4
8	Canada	63.8
9	Netherlands	63.5
10	Denmark	62.6
11	Norway	62.0
12	Belgium	61.0
13	Austria	61.0
14	Australia	60.4
15	Ireland	60.3
16	Finland	59.1
17	Sweden	58.8
18	Korea, Rep	58.1
19	Spain	56.8
20	New Zealand	56.2
21	Israel	55.1
22	Portugal	52.7
23	Greece	50.9
24	Hungary	49.9
25	Egypt	46.8
26	Czech Rep	41.3
27	Poland	40.2
28	Turkey	38.7
29	Iran	37.5
30	Jordan	34.1
31	Syria	30.7

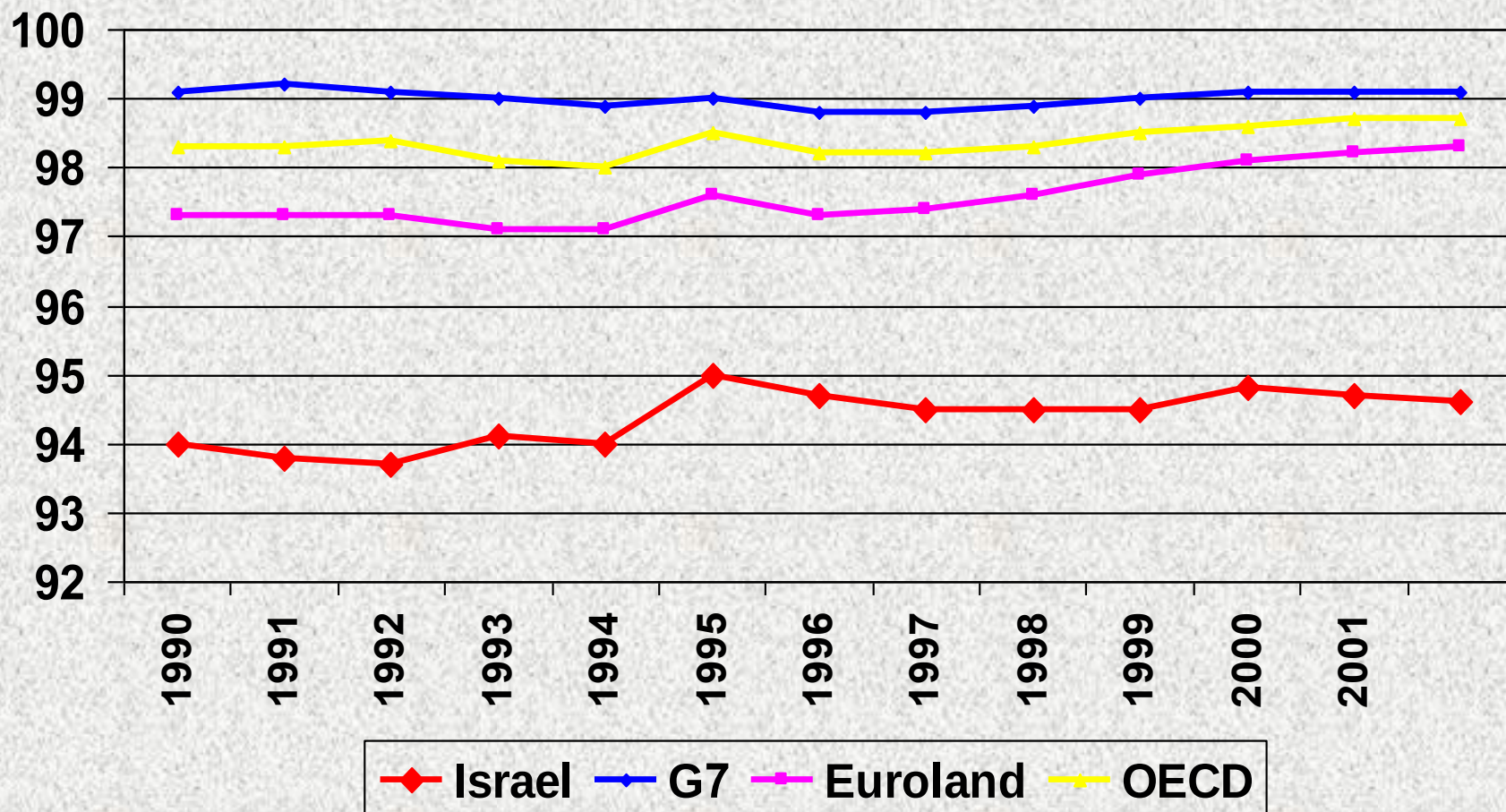
פרופ' רפי מלניק - המרכז הבינתחומי הרצליה

בסיס חברתי | 1990

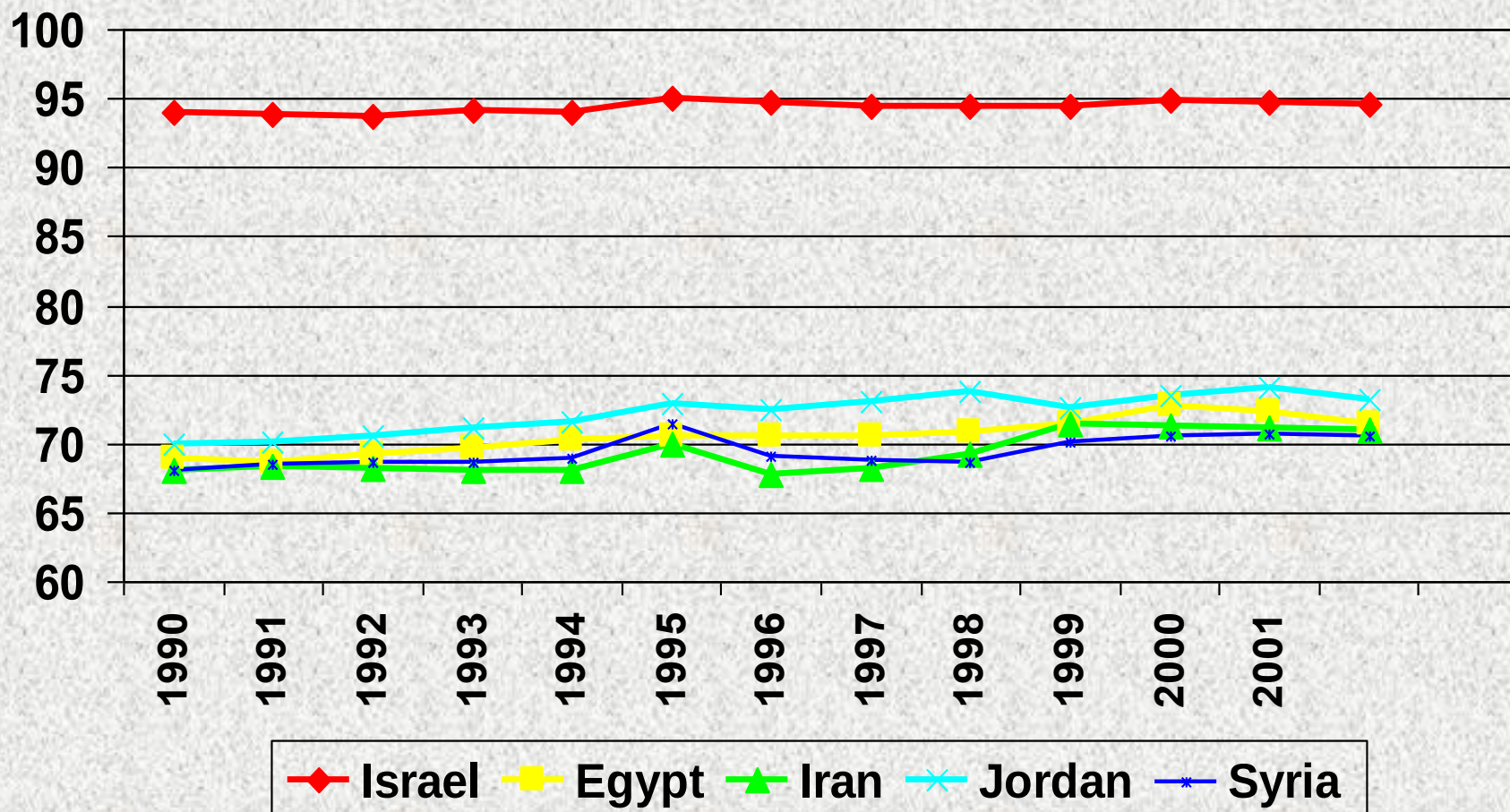
התפתחות המימד החברתי

ישראל והמדינות המפותחות

התפתחות המימד החברתי

ישראל ומדינות האזור

התפתחות המימד החברתי 1990-2002

1990

1	Finland	104
2	Denmark	103
3	Sweden	103
4	Canada	103
5	Norway	102
6	Hungary	102
7	Czech Rep	101
8	Switzerland	101
9	Austria	101
10	Germany	100
11	USA	100
12	Netherlands	100
13	Australia	100
14	Japan	99
15	Belgium	99
16	France	98
17	UK	98
18	Poland	97
19	New Zealand	97
20	Italy	96
21	Portugal	95
22	Israel	94
23	Spain	94
24	Korea, Rep	93
25	Ireland	91
26	Greece	91
27	Turkey	84
28	Syria	68
29	Iran	68
30	Egypt	64
31	Jordan	59

דצמבר 2003

1996

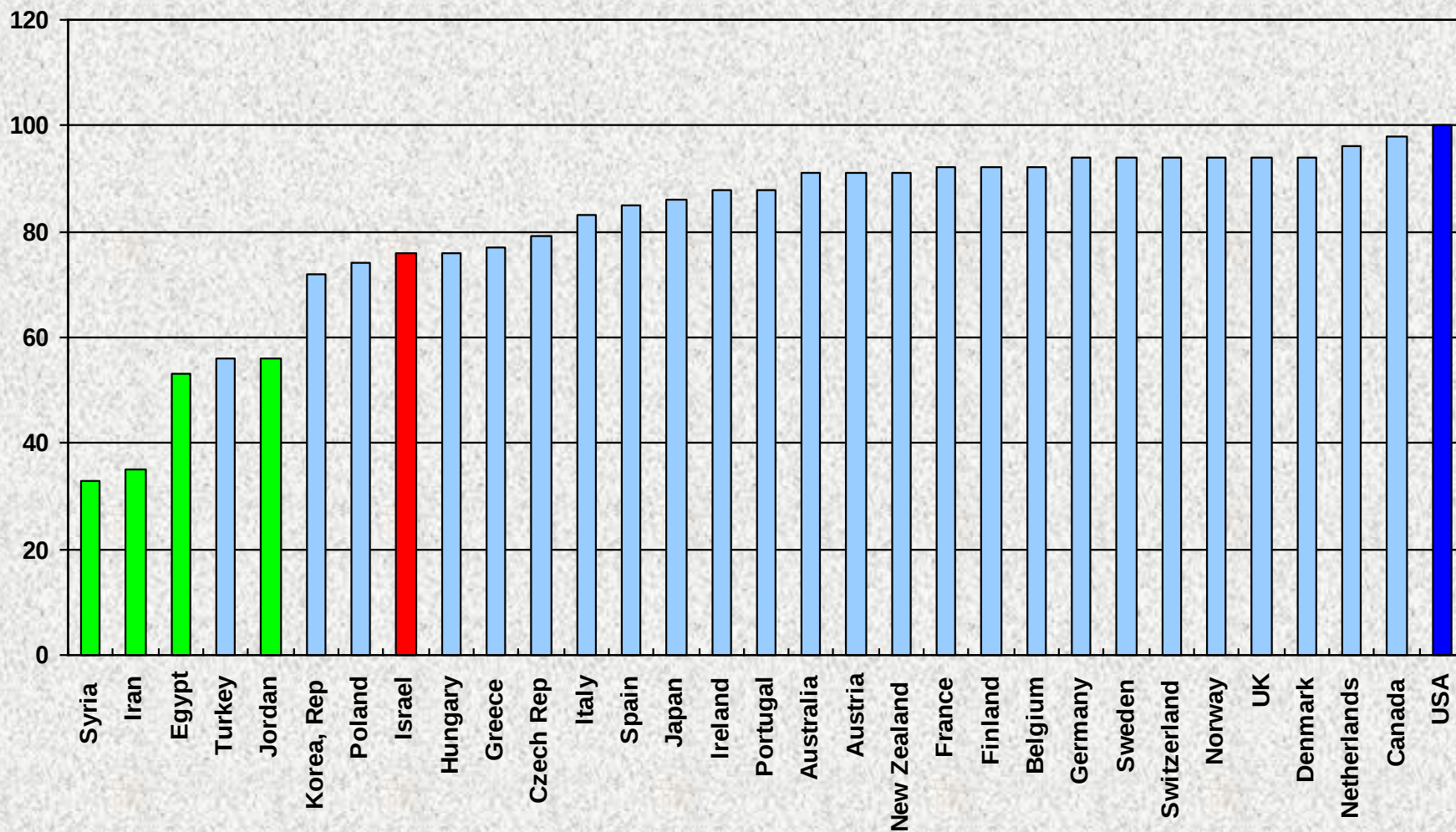
1	Finland	103.9
2	Sweden	103.2
3	Norway	103.1
4	Denmark	102.9
5	Netherlands	101.8
6	Switzerland	101.6
7	Canada	100.9
8	Austria	100.4
9	Australia	100.2
10	Germany	99.9
11	Czech Rep	99.8
12	Hungary	99.7
13	USA	99.7
14	Japan	99.3
15	France	99.1
16	UK	99.0
17	Belgium	98.7
18	New Zealand	98.0
19	Poland	95.4
20	Israel	94.7
21	Korea, Rep	94.6
22	Ireland	94.3
23	Portugal	94.1
24	Spain	93.8
25	Italy	93.6
26	Greece	90.6
27	Turkey	84.6
28	Jordan	72.5
29	Egypt	69.8
30	Syria	69.1
31	Iran	67.8

2002

1	Finland	104.0
2	Norway	103.9
3	Denmark	103.4
4	Netherlands	103.2
5	Sweden	103.2
6	Switzerland	102.1
7	Austria	101.2
8	Canada	101.2
9	Hungary	101.0
10	Australia	100.2
11	USA	100.0
12	Germany	100.0
13	Czech Rep	99.8
14	France	99.7
15	UK	99.5
16	Japan	98.7
17	New Zealand	98.5
18	Belgium	98.4
19	Ireland	96.7
20	Portugal	96.5
21	Poland	95.9
22	Spain	95.8
23	Korea, Rep	95.6
24	Israel	94.6
25	Italy	94.4
26	Greece	91.7
27	Turkey	83.2
28	Jordan	73.2
29	Egypt	70.8
30	Syria	70.6
31	Iran	69.1

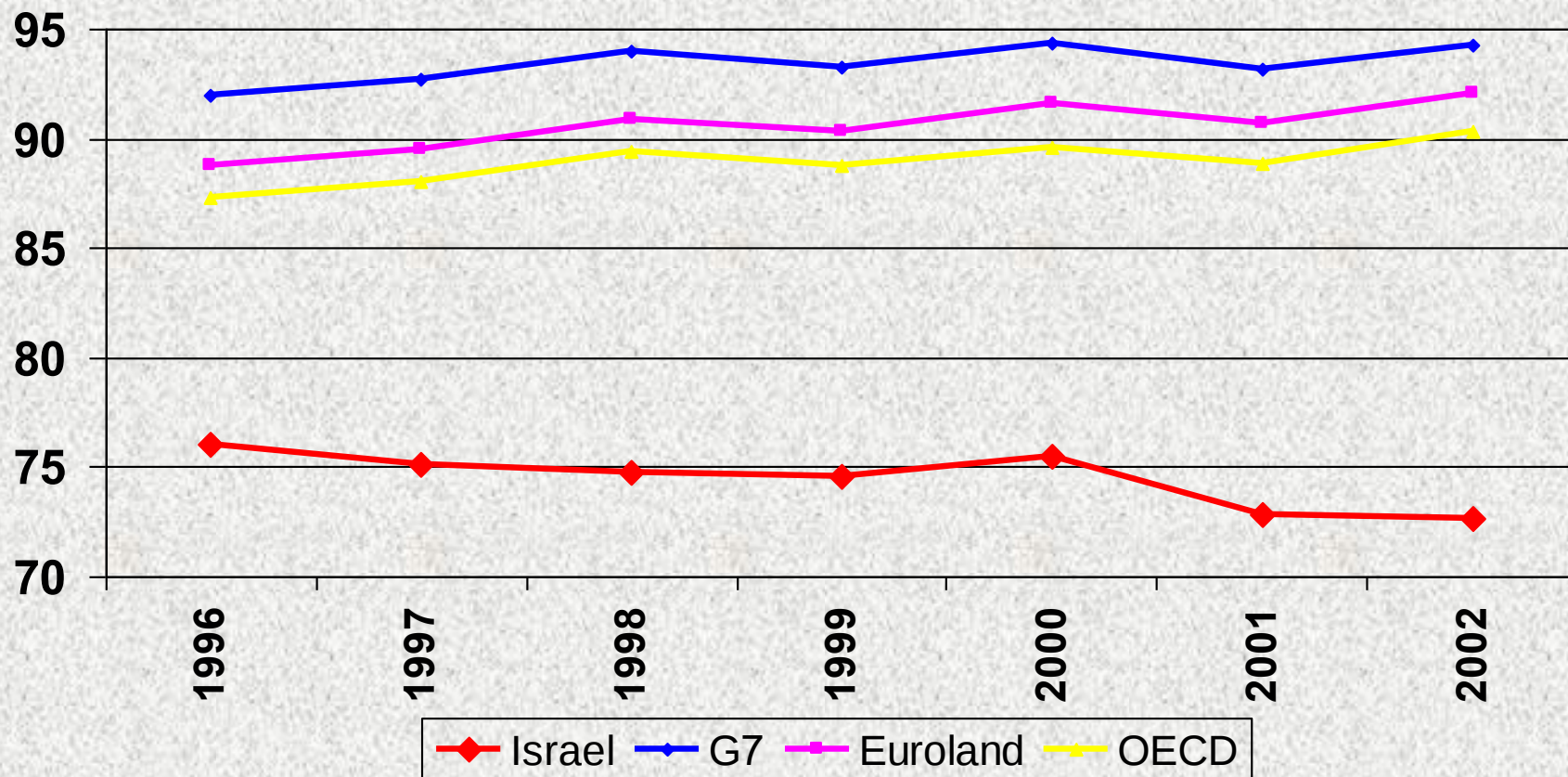
פרופ' רפי מלניק - המרכז הבינתחומי הרצליה

בסיס משטרי/פוליטי | 1996

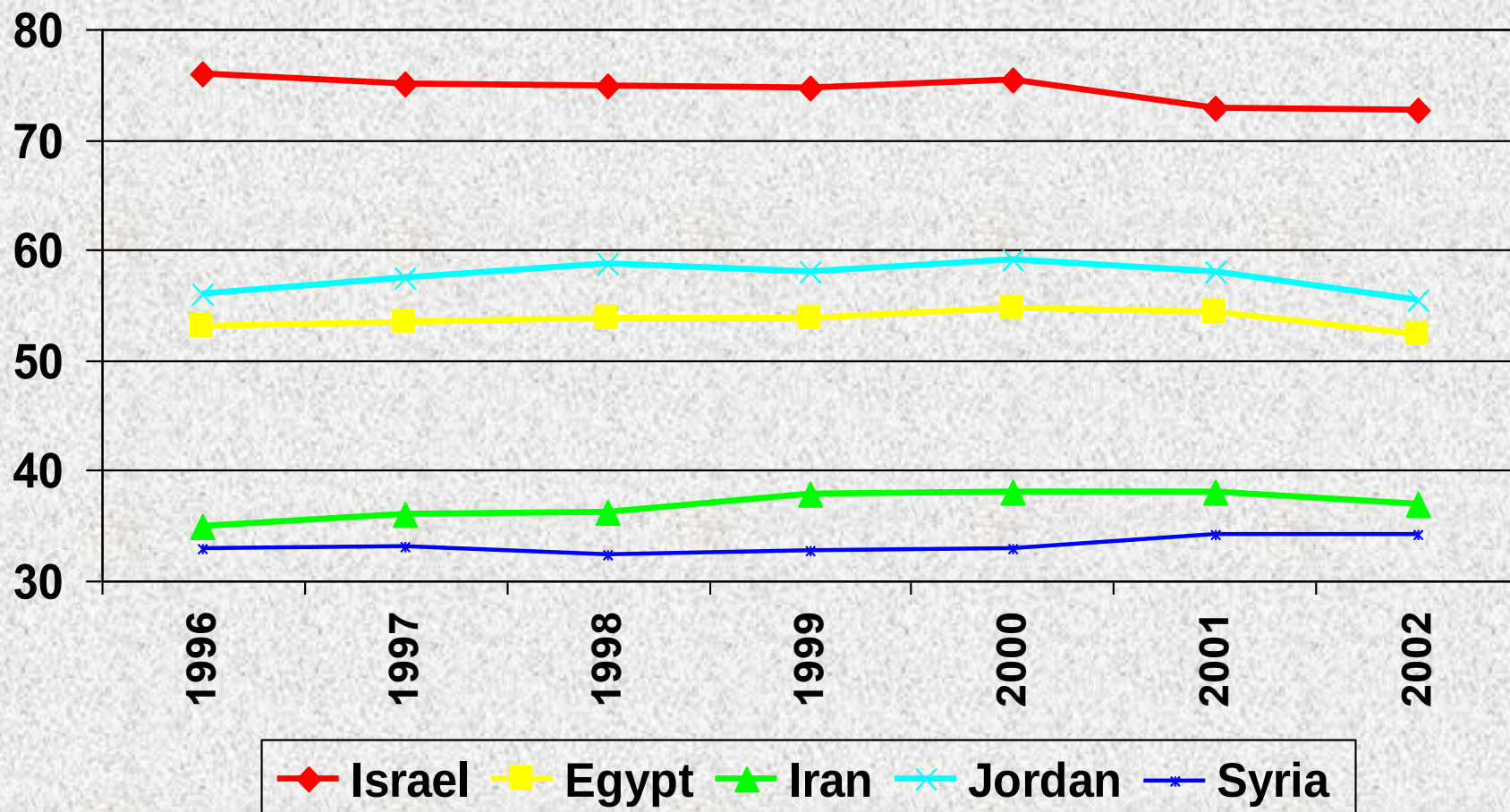
התפתחות המימד המשטרי/פוליטי

ישראל והמדינות המפותחות

התפתחות המימד המשטרי/פוליטי

ישראל ומדינות האזור

התפתחות המימד המשטרי/פוליטי 1996 - 2002

1996

1	USA	100
2	Canada	98
3	Netherlands	96
4	Denmark	94
5	UK	94
6	Norway	94
7	Switzerland	94
8	Sweden	94
9	Germany	94
10	Belgium	92
11	Finland	92
12	France	92
13	New Zealand	91
14	Austria	91
15	Australia	91
16	Portugal	88
17	Ireland	88
18	Japan	86
19	Spain	85
20	Italy	83
21	Czech Rep	79
22	Greece	77
23	Hungary	76
24	Israel	76
25	Poland	74
26	Korea, Rep	72
27	Jordan	56
28	Turkey	56
29	Egypt	53
30	Iran	35
31	Syria	33

2002

1	Canada	101.6
2	USA	100.6
3	Netherlands	98.7
4	Denmark	97.3
5	UK	97.1
6	Sweden	96.5
7	Germany	96.5
8	Finland	96.5
9	Switzerland	96.5
10	Norway	96.0
11	Austria	95.1
12	Belgium	94.8
13	New Zealand	93.2
14	France	93.0
15	Australia	92.9
16	Portugal	91.1
17	Ireland	90.5
18	Spain	89.1
19	Japan	87.5
20	Italy	86.8
21	Hungary	82.8
22	Czech Rep	81.4
23	Greece	81.3
24	Poland	79.5
25	Korea, Rep	75.2
26	Israel	72.7
27	Turkey	56.6
28	Jordan	55.4
29	Egypt	52.3
30	Iran	37.0
31	Syria	34.3

דצמבר 2003

פרופ' רפי מלניק - המרכז הבינתחומי הרצליה

סיכום ממצאים ישראל שנות המשבר

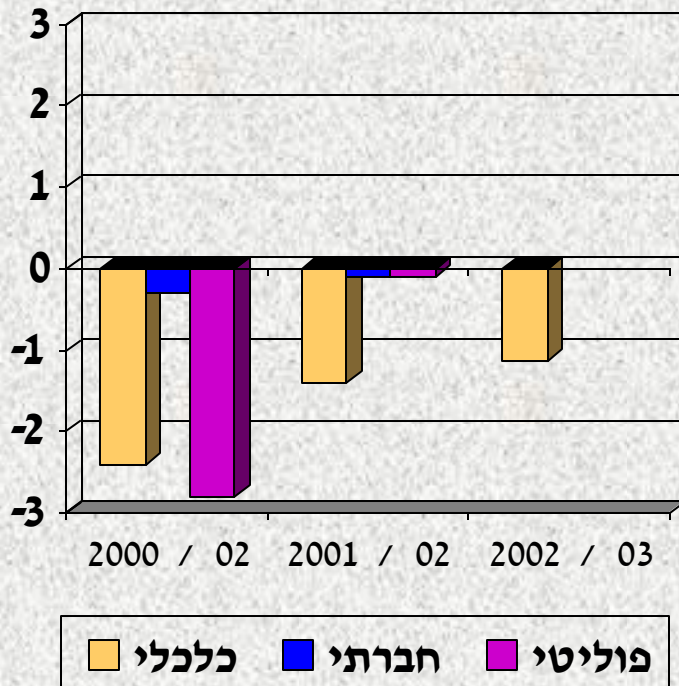
1. מדדי הרצליה נותנים ביטוי כמותי למשבר הכלכלי, חברתי ומשטרי/פוליטי שישראל נקלעה אליו בשלוש השנים האחרונות. שלושת המדדים נמצאים בתחום השלילי.

2. הירידה המצטברת החריפה ביותר נמדדת בתחום הכלכלי. מדד זה המשיך לרדת גם ב-2003.

3. בתחום המשטרי/פוליטי עיקר הירידה נרשמה בשנת 2001. עקב הקדמת הבחירות, חילופי השלטון ותחילת האינתיפאדה.

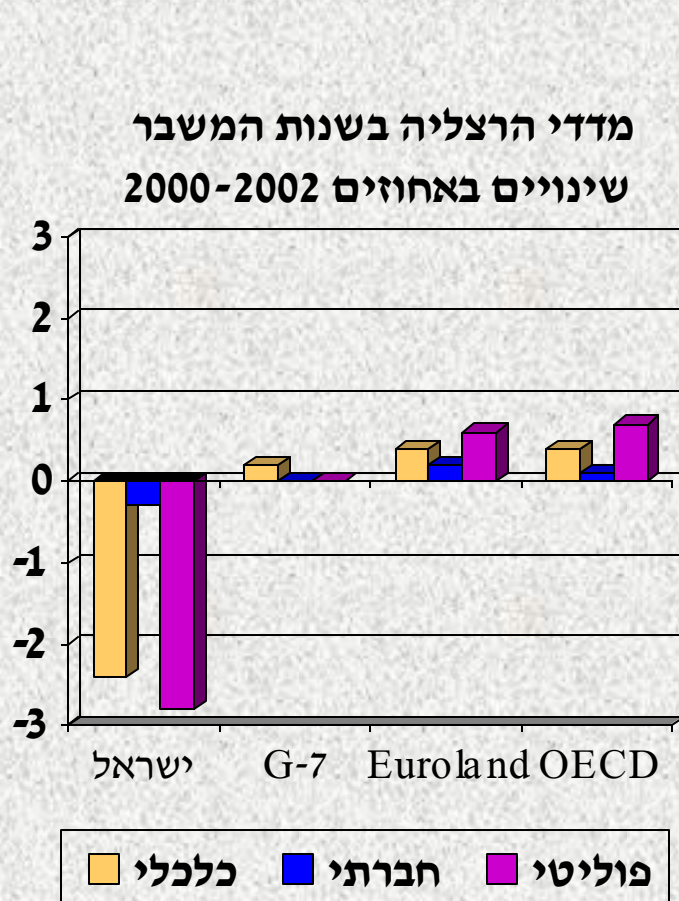
4. בתחום החברתי נמשכת הירידה כהמשך למגמה שהחלה להתפתח בשנת 1996.

מדדי הרצליה בשנות המשבר
שינויים באחוזים

סיכום ממצאים ישראל והעולם המפותח

שנות המשבר

1. מדדי הרצליה נותנים ביטוי השוואתי למשבר. בישראל כל המדדים יורדים ובמדינות המפותחות הם מפסיקים לעלות או לחילופין עולים בקצב מתון.
2. במדינות ה-G-7 שלושת המדדים נבלמו, קצב הגידול של הממוצע האירופי ושל מדינות ה-OECD הואט. המדדים מראים שמדינת ישראל התרחקה מהמדינות שאנו שואפים להידמות להן.
3. המשבר של השנים האחרונות פגע פחות במדינות האזור ובכך הצטמצם הפער בינם ובין מדינת ישראל.